

Současné problémy sociální politiky (hodnocení a příprava politik)

garant kurzu : Prof. PhDr. Tomáš Sirovátka, CSc.
další učitelé: PhDr. Imrich Vašečka, PhD.

Identifikace kurzu :

Magisterské kombinované studium VPLZ

Zakončení kurzu: zkouška (viz dále)

Cíl kurzu :

Cílem kurzu je prohloubit poznatky o soudobé české sociální politice v evropském kontextu a rozvíjet schopnost studentů tvůrčím způsobem aplikovat teoretické, metodologické a věcné poznatky získané v jiných předmětech při analýze, hodnocení a přípravě sociálně-politických řešení aktuálních problémů sociální politiky v České republice.

Postup práce v kurzu je tak přípravou pro závěrečnou státní magisterskou zkoušku.

Program:

Kurz je sestaven z úvodního semináře a čtyř témat

Témata jsou zvolena tak aby pokryla klíčové oblasti sociální politiky a jsou vybrány podle aktuálních sociálně politických témat řešených v České republice

Studenti mohou volit pro seminární práci či další výstupy/expertizy i jiné téma (vlastní téma).
Způsob zpracování/metoda postupu zůstávají stejné.

Pro rok 2017:

Téma 1 Důchodová reforma;

Téma 2 Politika zaměstnanosti a Národní program reforem (část zaměstnanost);

Téma 3 Koncepce a realita rodinné politiky;

Téma 4 Sociální pomoc a sociální služby v kontextu sociálního začleňování.

Každý tématický blok obsahuje 3 části:

1 Obecná východiska řešení - definice problému, jeho význam, rozsah a intenzita problému, faktory (sociální, ekonomické, politické, atp.) ovlivňující problém a jeho řešení. Etické volby spojené s řešením problému, jejich legitimita.

2 Rozbor a hodnocení současných a navrhovaných řešení: legitimita cílů, efektivnost nástrojů, záměrné a nezáměrné efekty (reálné, očekávané), role sociálních a politických aktérů.

3 Vypracování a zdůvodnění vlastních (alternativních) řešení - návrh obsahuje: hlediska etická (sledované cíle jejich legitimita), hlediska racionality (efektivnost, legitimita, ekonomická efektivita), hlediska implementace (průchodnost řešení, role aktérů, postupy).

Úvodní seminář:

metodika analýzy, hodnocení a přípravy alternativ řešení
zadání úkolů

Při řešení jednotlivých témat jsou hledána systémová řešení a je přihlíženo k národní i lokální úrovni i k nadnárodnímu kontextu. Opatření sociální politiky jsou koncipována s přesahem k dalším veřejným politikám, zejména k sociální práci, k hospodářské politice, ale i k dalším veřejným politikám.

Scénář dalších seminářů

konzultace a diskuse obecných východisek, analýz, hodnocení a návrhů

Úkoly studentů k seminářům

Studium literatury a pramenů k tématům.

**5 dní před seminářem 2 – studenti odevzdají
draft bodu 1 své seminární práce (16.10.)**

**5 dní před seminářem 3 – studenti odevzdají
celou seminární práci (28.11.)**

na konci semestru (19. prosince) bod 1 – druhého a třetího vybraného tématu

Nesplnění těchto průběžných úkolů znamená nenaplnění podmínek pro absolvování předmětu.

Rámcová charakteristika problémů:

Téma 1 Důchodová reforma;

Demografická změna je zásadní výzvou pro úvahu o rekonstrukci etických i ekonomických principů důchodových systémů. Etický problém: kdo (které generace, které skupiny a v jaké míře) má nést náklady na "stárnutí společnosti" ? Do jaké míry je spravedlivé přenášet rozdíly v postavení na trhu práce v produktivní fázi života do fáze neproduktivní ? Ekonomický (a sociální problém): jak zajistit "jisté, odpovídající" důchody a "udržitelný důchodový systém současně.

Téma 2 Politika zaměstnanosti a Strategie zaměstnanosti (EU a ČR);

V roce 2014 specifikujeme problém politiky zaměstnanosti jako možnosti a limity strategie aktivizace klientů na trhu práce, individuálního přístupu ke klientům a uplatnění preventivních opatření v české politice zaměstnanosti při rozvoji lidských zdrojů a kvality pracovní síly. Systém řízení v oblasti služeb zaměstnanosti a reformy.

Téma 3 Koncepce a realita rodinné politiky;

Rodinné politiky evropských jsou postaveny před výzvou klesající fertility a nových sociálních rizik jako je chudoba dětí či handicap matek na trhu práce. Faktory, jež ovlivňují tyto fenomény, jsou jistě velmi komplexní. Ukazuje se ovšem, že tradiční přístupy podpory rodiny vycházející z předpokladu modelu živitel - pečovatelka dnes nefungují, neboť v některých ohledech neodpovídají novým realitám. Jaké jsou tedy možnosti veřejných politik ?

Téma 4 Sociální pomoc a sociální služby v kontextu sociálního začleňování.

Problémem sociálního státu, jenž se dostává pod tlak globalizace a ekonomických kritérií, je z jedné strany vztah mezi sociálním zajištěním a aktivitou na trhu práce (pracovní pobídky), na druhé straně schopnost ochránit zranitelné skupiny před chudobou a sociální exkluzí. Jsou tyto dva cíle slučitelné? Jak vhodně kombinovat intervence dávkami a službami ve vztahu k různým dimenzím sociálního vyloučení? Jaká míra decentralizace opatření a jaká participace různých subjektů je vhodná k dosažení citlivých řešení?

Povinná literatura

Důchodová reforma - Literatura:

J. Myles A New Social Contract for the Elderly? Pp.130-172 in Esping Andersen, G., Gallie, D., Hemerijck, A. a J. Myles 2002. *Why We Need a New Welfare State? A New Welfare Architecture for Europe*. Oxford: Oxford University Press.

Bezděková zpráva k alternativám důchodové reformy 2005. (www.reformaduchodu.cz)

Závěrečná zpráva PES k důchodové reformě a další aktuální materiály, viz
<http://www.mpsv.cz/cs/8179>

Materiály MPSV k důchodové reformě (Potůčkova komise).
<http://www.duchodova-komise.cz/>

Politika zaměstnanosti a národní akční plán zaměstnanosti - Literatura

Gallie D., Paugam S. *Welfare Regimes and the Experience of Unemployment in Europe*. Oxford Univ. Press 2000, s. 1 – 21.

Van Berkel, R. W. de Graaf, T. 2011. *The Governance of Active Welfare States*. Pp. 1-21. In *The Governance of Active Welfare States in Europe*. Houndmills, Basingstoke: Palgrave, Macmillan.

Sirovátka, T., Horáková, M., Horák, P. *Česká politika zaměstnanosti v době krize a po krizi*, MU, 2014, s. 18-84 (kap. 1 a část kap 2, s. 183-193 Závěry.

Strategie Evropa 2020 - Národní program reform 2014, část zaměstnanost.

Koncepce a realita rodinné politiky - Literatura

Castles, F.G. 2003. "The world turned upside down: below replacement fertility, changing preferences and family-friendly public policy in 21 OECD countries." *Journal of European Social Policy* 13 (3): 209-227.

Saxonberg, S., Sirovátka, T. 2006 Failing Family Policy in Post-Communist Central Europe. *Journal of Comparative Policy Analysis* 8 (2): 189-206.

Leitner, S. (2003), 'Varieties of Familialism. The caring function of the family in comparative perspective.' *European Societies* 5(4), pp. 353-375.

Sirovátka, T. 2006 Rodina a reprodukce versus a role sociální politiky, in Rodina, zaměstnání a sociální politika, MU.

Zpráva o rodině. MPSV 2005. (www.mpsv.cz)

Koncepce rodinné politiky MPSV 2005. (www.mpsv.cz), aktuální materiály MPSV k rodinné politice. Národní koncepce podpory rodin s dětmi, Prorodinný balíček a další.

Sociální pomoc a sociální služby v kontextu sociálního začleňování - Literatura

Saraceno, Ch. (ed) 2002. Social Assistance Dynamics in Europe. National and Local Poverty Regimes. Bristol: The Policy Press, pp. 81-119, 127-137, 235-258.

Vašečka 2009. Charakter sociální pomoci.

Strategie sociálního začleňování, MPSV 2015

Informativně:

Základní zákonné úpravy

Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu a o pomoci v hmotné nouzi ve znění pozdějších úprav.

Zákon č. 114/2006 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení.

Vyhláška č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon ČNR o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení.

Další zákonné úpravy k pomoci v hmotné nouzi, životnímu a existenčnímu minimu a sociálním službám (z let 2007-2015).

Další (obecná) literatura, doporučeno:

Ringen, S. 1987. *The Possibility of Politics*. Oxford University Press.

Potůček, M. 1999. *Křížovatky české sociální reformy*. Praha: SLON.

Sirovátka, T. 2000. *Česká sociální politika na prahu 21. století: efektivnost, selhávání, legitimita*. Brno: MU.

Studium pramenů k aktuálním tématům sociální politiky: materiály, koncepce, návrhy MPSV a dalších rezortů případně jiných institucí v Č, materiály Evropské komise atp. (webové stránky: www.mpsv.cz, www.europa.eu.int., denní a odborný tisk)

Podle výběru tématu se předpokládá v zpracovaných expertizách využití další relevantní samostatně vyhledané literatury.

Podmínky splnění předmětu

1 zpracování expertizy, tj. analýzy (hodnocení) a vlastního řešení k jednomu vybranému tématu v celém rozsahu osnovy (rozsah 21-25 stran)

2 odevzdání tezí k dalším 2 tématům podle dané osnovy (celkem cca 3-6 stran)

Tyto teze zahrnují jen bod 1 dané osnovy – obecná východiska

přijetí seminární práce a tezí k dalším dvěma tématům učiteli

Hodnocení: seminární práce max. 60 bodů, další 2 výstupy max. po 20 bodech

Ke splnění předmětu je potřeba 66 bodů.

Zkouška

Spočívá v hodnocení výstupů, případně diskusi k výstupům.

Při diskusi se vychází z hodnocení seminární práce a dvou dalších expertíz a hodnocení odpovědí na otázky v diskusi.

Kreditová zátěž: (12)

Příprava na výuku 1, studium literatury: česká (cca 900 s) 3, anglická (cca 430) 2, seminární práce 1 hodnocená (21-25 s) 3, seminární práce 2-3 (2 expertizy) 2, ústní zkouška 1.